

„Szellemi központként tekintünk az OSZK-ra”

2020.03.19
Seres Gerda

Interjú az Országos Széchényi Könyvtár frissen kinevezett vezetőjével a intézmény tervezett költözéséről, átszervezéséről és a munkatársak bérrendezéséről.

Egy „közgyűjteményi Google” létrehozásán dolgozik az Országos Széchényi Könyvtár. Rózsa David, az intézmény március 16-án kinevezett főigazgatója úgy véli: át kell alakítani a szervezeti struktúrát, ám elbocsátások nem lesznek, sőt, inkább munkaerőhiánnyal küzdenek. Terveik szerint öt év múlva költözhet a könyvtár a Budavári Palotából a Magyar Nyelv Háza koncepció keretében létrejövő új épületbe. Digitalizációról, a tervezett új épületről, átszervezésről és nehézségekről is beszélgettünk vele.

Tavaly októberben bízták meg az Országos Széchényi Könyvtár átvilágításával. Ön tehát jelenleg pontosan átlátja az OSZK helyzetét, feladatait?

Egy ekkora intézmény esetében vakmerőség volna ezt kijelenteni, ezért inkább azt mondanám, hogy számos területen igen. 2019. október közepétől december elejéig végeztem el az Országos Széchényi Könyvtár szakmai átvilágítását Demeter Szilárd miniszteri biztos felkérésére. A főigazgatói pályázatom anyagát is erre alapoztam.

Már a pályázat kiírásakor elhatározta, hogy indul?

Nem, ezt azért körbe kellett járnom néhányszor. Ennek egyik oka az volt, hogy a kiírásakor több mint kilenc éve dolgoztam második otthonomban, a Központi Statisztikai Hivatal Könyvtárban, amelynek vezetését 2018 tavaszán, sok-sok tervvel felszerelve vettem át. Ezek jelentős részét sikerült is megvalósítanunk kollégáimmal, de természetesen hagytam elég feladatot az utódomnak. A másik ok, ami megfontoltságra intett, hogy az OSZK az ország legkomplexebb könyvtára, számos nehezen kiismerhető sajátossággal.

Olvasóterem az OSZK-ban

Egészen más nagyságrend, mint a KSH Könyvtár.

Ha ezt szigorúan mennyiségi kérdésként kezeljük, akkor persze. Költségvetését, munkatársainak számát és dokumentumállományának nagyságát tekintve tízszeres a különbség. Hozzáteszem, az OSZK szinte mindegyik hazai könyvtárhoz képest más nagyságrendet jelent.

Egyeztetett már a kollégákkal, beosztottakkal?

Egészen egy-két héttel ezelőttig ez volt a tervem, ám a járványügyi helyzet nem teszi lehetővé egy négyszáz fős összdolgozói értekezlet összehívását. A tavalyi átvilágítás alatt a dolgozók mintegy tíz százalékaival közvetlenül egyeztettem, más minőségben persze, viszont személyes kapcsolat alakult ki velük. Sajnos az elmúlt néhány nap nem kedvezett az általam elképzelt bemutatkozási

formának. Bízom benne, hogy belátható időn belül megváltozik ez a helyzet.

A kormány tavaly júniusban elrendelte az Országos Széchényi Könyvtár kiköltöztetését a Budavári Palotából. Azóta Demeter Szilárd új tervekről, egy Magyar Nyelv Házában egyesülő komplexumról beszél, melynek része lenne az OSZK is.

A könyvtár költözésével kapcsolatos kérdés szorosan kötődik a Magyar Nyelv Háza koncepcióhoz, amelynek kidolgozását és megvalósítását Demeter Szilárd miniszteri biztos irányítja. Ennek lényege, hogy több hasonló profilú intézmény költözne egy fedél alá, hogy felhasználók – olvasók, kutatók, múzeumlátogatók – minél teljesebb körű kiszolgálása érdekében integrált módon, de egyéni arcúkat megtartva működjenek. Az én feladatom az új épület víziójának megalkotásával kapcsolatban az, hogy képviseljem az OSZK érdekeit, megjelenísem igényeit, valamint hogy munkatársaimmal előkészítsem az intézményt a költözésre.

A könyvtár épülete
Fotó forrása: Wikipédia

A kormány már elfogadta a Magyar Nyelv Háza koncepcióját?

Ez egy előkészítés alatt álló projekt; jelenlegi tudásunk szerint ennek keretében történik majd az Országos Széchényi Könyvtár költöztetése.

Már biztos, hogy addig maradhatnak a Budavári Palotában?

Igen, ez a terv.

Az OSZK-nak van beleszólása, milyen legyen az új épület?

Természetesen. A könyvtárosok feladata, hogy kitalálják, funkcionális szempontból milyen tereket igényel a könyvtár, mekkora raktári kapacitásra van szükség helyben és távolabb. Az olvasóteremtől a kiállítótereken át a kiszolgáló helyiségekig mindent alaposan át kell gondolnunk.

Biztos benne, hogy erre elegendő öt év?

A nemzetközi példák azt mutatják, hogy nagyjából öt év alatt felépülhet egy nemzeti könyvtár. A költözésre való felkészülésre biztosan elegendő öt év. A beköltözés – az épület átadása után – további egy évet vehet igénybe.

Nagylucsei Orbán énekeskönyvét, a Mátyás-kori miniatúrafestészet jeles emlékét is a könyvtár őrzi.
Fotó forrása: OSZK

Tudják, milyen épület lenne ideális a könyvtár számára?

Erre vonatkozóan születtek már funkciószámok a könyvtárban. Ami biztos, hogy az intézmény közösségét be kell vonni a munkába. Az épületnek tükröznie kell, hogy szellemi központként tekintünk az OSZK-ra, amely nem csak a kézzel írott, nyomtatott és más módon született magyar dokumentumanyag gyűjtőhelye, hanem kultúráközvetítő és tudományos feladatokat lát el. Kulturális nagyüzem, tehát tágas teret igényel. A kötelespéldányként beérkező, évente tízezres nagyságrendű címből könyvtárunk két példányt kap meg. Ezek egyikét bocsátjuk az olvasók rendelkezésére, a másik pedig az archivális raktárba kerül, ahol az idők végezetéig megőrizzük.

Az új raktár helye Piliscsabán lesz?

Igen, Piliscsabán épül majd fel az OSZK archivális raktára.

Fotó forrása: Wikikpédia

Hol tart a digitalizációs folyamat és az Országos Könyvtári Platform létrehozása?

Ahogy említette, a könyvtár egyrészt dolgozik dokumentumállományának digitalizálásán, másrészt egy országos könyvtári szolgáltatási felület, az OKP létrehozásán. A tömeges digitalizálás infrastrukturális előkészítése terén jól áll az OSZK. Létrejött a digitalizáló központ; készen áll a rendszer, hogy éves szinten milliós nagyságrendű oldalszámot digitalizáljon. Meglehet, így is több évtizedes folyamatról beszélünk, hiszen a könyvtár állománya könyvekből, folyóiratokból, mikrofilmekből, különgyűjteményi tartalmakból – térképekből, plakátokból, kisnyomtatványokból, kéziratokból, kottákból, audiovizuális dokumentumokból – áll, vagyis felfoghatatlan gazdagságú kultúrkincsről beszélünk. Ne feledjük el, hogy a digitalizálás nem csupán szkennelést, hanem egy sor egyéb folyamatot, például az iratok metaadatokkal való ellátását, rendszerezését is jelenti. Ráadásul párhuzamos digitalizációs folyamatok zajlanak az ország különböző intézményeiben, igyekeznünk kell a felesleges tevékenységeket kiküszöbölni, valamint

teret és lehetőséget adni más közgyűjteményeknek is tartalmaik egységes rendszerbe illesztésére.

Átjárhatóak ezek a digitális rendszerek, vagy mindenki másként csinálja?

Én úgy szoktam ezt megfogalmazni, hogy évtizedek óta azt az időt éljük, amikor mindenki másként szabványos. Ez nyilván nem praktikus a felhasználók számára, ezért az említett országos fejlesztés – terveink szerint – keretrendszert biztosítana minden könyvtár számára, és átjárhatóságot nyújtana a rendszerek között. Szeretném, ha amolyan közgyűjteményi Google-ként működne.

Demeter Szilárd több alkalommal beszélt a múzeumi dolgozók bérrendezésének fontosságáról, ami a könyvtári szférában legalább olyan fontos kérdés. Lát lehetőséget erre?

Nagyon szeretnék tenni ezért, az egyik legfontosabb feladatommak tartom. Az átvilágításkor kiderült, hogy az OSZK könyvtárszakmai munkakörében dolgozók bruttó átlagfizetése 251 ezer forint. Itt igen képzett munkatársakról beszélünk, akiknek esetenként több diplomájuk van, több nyelven beszélnek, és tudásuk számos területen speciális, egyenesen megkerülhetetlen. Az elmúlt években – jórészt az alacsony bérek miatt – rengetegen távoztak az intézményből, csak tavaly több mint száz dolgozó mondott fel. Ez elképesztő fluktuáció, ezen a helyzeten muszáj változtatni. Ugyanakkor a nemzeti könyvtár struktúrája egyes elemeiben százötven éves, elavult alapokon nyugszik, tehát bőven ráfér, hogy átalakítsuk egy modern, 21. századi intézmény igényeihez mérten.

A szervezeti átalakítás elbocsátásokkal jár majd?

Hangsúlyozottan nem, sőt, ahhoz, hogy a könyvtár megfeleljen a vele szemben jogosan támasztott igényeknek, meg kell állítani a távozási hullámot.

A nyitóképf forrása: [Wikipédia](#)

Forrás: <https://kultura.hu/szellemi-kozpontkent-tekintunk-az-oszk-ra/>

Válogatta: Fonyó Istvánné